

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Кафедра педагогіки

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан гуманітарно-педагогічного факультету

д. філолог. н., професор

_____ В.Д. Шинкарук

“ _____ ” _____ 2018 р.

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО

на засідання кафедри педагогіки

Протокол № 17 від 5 червня 2018 р.

Завідувач кафедри

_____ Р.В. Сопівник

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

“ОСНОВИ КРАСНОМОВСТВА”

галузь знань 0101 «Педагогічна освіта»

напрямок підготовки 6.010106 “Соціальна педагогіка”

спеціальність

спеціалізація

Факультет (ННІ) Гуманітарно-педагогічний

Розробники: професор кафедри педагогіки, д. пед. н. Кручек В.А.

Київ – 2018 р.

1. Опис навчальної дисципліни

„Основи красномовства”
(назва)

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень		
Освітній рівень	бакалавр	
Напрямок підготовки	6.010106 - “Соціальна педагогіка”	
Спеціальність		
Спеціалізація		
Галузь знань	0101 – “Педагогічна освіта”	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Нормативна	
Загальна кількість годин	75	
Кількість кредитів ECTS	2,5	
Кількість змістових модулів	4	
Курсовий проект (робота) (якщо є в робочому навчальному плані)	немає	
Форма контролю	іспит	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	4	5
Семестр	8	9,10
Лекційні заняття	26 год.	6 год.
Практичні, семінарські заняття	39 год.	6 год.
Лабораторні заняття	0 год.	0 год.
Самостійна робота	10 год.	48 год.
Індивідуальні завдання	0 год.	0 год.

Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних самостійної роботи студента –	4 год. 1 год.	
---	------------------	--

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: підготовка фахівців, здатних до здійснення ефективної мовленнєвої діяльності, вироблення необхідних для цього мовленнєвих вмінь та навичок, навчання студентів продуктивному спілкуванню.

Завдання. ознайомлення з основними законами мовленнєвої діяльності, її механізмами, закономірностями, прийомами та засобами, оволодіння практичними вміннями створення переконуючого й дійового мовлення, багатогранними можливостями мистецтва живого слова, емоційної та інтелектуальної взаємодії із слухачем з метою педагогічного впливу на нього як на особистість.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- основні етапи розвитку красномовства;
- сутність та особливості мовленнєвого спілкування, його види та функції, рушійні сили, структурні компоненти;
- характеристику вербальних та невербальних засобів спілкування;
- стилі спілкування;
- ознаки культури мовлення;
- складові техніки мовлення;
- способи переконання
- ознаки аудиторії та методи взаємодії з нею.

вміти:

- здійснювати аналіз мовленнєвої діяльності;
- використовувати універсальні та неуніверсальні способи переконання
- володіти голосом;
- інтонувати;
- керувати аудиторією.

3. Програма та структура навчальної дисципліни для:

- повного терміну денної (заочної) форми навчання;

Змістовий модуль 1. Сутність та етапи розвитку красномовства

Тема лекційного заняття 1. Поняття та завдання курсу “Основи красномовства”.

Мета, завдання та зміст курсу. Красномовство як ораторський талант. Ораторське мистецтво як наука про красномовство. Ораторське мистецтво - високий рівень майстерності публічного виступу, якісна характеристика ораторської мови, вправне володіння живим словом. Функції, предмет, закони ораторського мистецтва. Види красномовства та сфери його застосування.

Тема лекційного заняття 2. Розвиток красномовства за часів Давньої Греції.

Міфологія красномовства. Риторика Давньої Греції. Горгій - великий сицилійський оратор. Ораторство Демосфена. Сократ як ритор. Платон про риторику. Риторична діяльність Арістотеля. Риторика еллінської Греції.

Тема лекційного заняття 3. Розвиток красномовства в Стародавньому Римі.

Риторика Стародавнього Риму - сфера законодавства, політики, влади — консулів і сенаторів. Найвидатніший оратор і ритор римської риторики — Цицерон. Видатний оратор Гай Юлій Цезар — засновник Римської імперії. Риторика в Римській імперії. Педагогічна риторика Квінтіліана.

Змістовий модуль 2. Взаємодія оратора та аудиторії

Тема лекційного заняття 1. Сутність та проблеми взаємодії оратора та аудиторії.

Взаємодія з аудиторією — це спільність психологічного стану оратора і його слухачів, що викликані спільними роздумами та співпереживаннями в процесі їх сумісної інтелектуальної роботи. Два психологічних кола протидії. Перше коло — інтерес, соціальний і особистісний. Буденна свідомість — друге коло протидії. К. Зацікавлена увага аудиторії - критерій подолання кіл (шарів) протидії.

Тема лекційного заняття 2. Об'єктивні перешкоди контакту оратора й аудиторії.

Суб'єктивні і об'єктивні перешкоди контакту оратора й аудиторії. Інерція включеності — одна з об'єктивних психологічних перешкод. Друга перешкода — висока швидкість розумової діяльності. Третя — нестійкість уваги. Четверта перешкода — антипатія до чужих думок. Урахування особливостей, властивостей уваги, що виявляються у діяльності і в поведінці аудиторії. Етапи роботи над темами. Розміщення матеріалу, порядок накопичення та приведення до ладу матеріалу.

Види промов: розповідь, опис, міркування та змішаний текст. План. Композиція.

Практичні поради щодо підвищення інтересу слухачів до промови, мовного оформлення промови.

Тема лекційного заняття 3. Стратегія і тактика оратора.

Стратегія оратора — загальний, всебічний план досягнення цілей, що представляє собою розробку основних напрямків промови. Правила переконання аудиторії. Компоненти стратегії. Тактика як зовнішньомовна побудова промови, як сукупність принципів, способів та прийомів розгортання тези. Аргументація — явище комунікативне. Частини тактичного закону — активізація мисленнєвої та почуттєво-емоційної діяльності аудиторії. Другий етап активізації — створення в аудиторії творчої атмосфери розмірковування. Третій етап активізації —

виведення аудиторії на рівень обговорення та прийняття рішення. Способи та принципи тактики.

Змістовий модуль 3. Підготовка до виступу

Тема лекційного заняття 1. Етапи та види підготовки до виступу.

Визначення теми виступу. Формулювання мети Загальна та конкретна мета. Підбір матеріалів для ораторської промови. Обмірковування матеріалу, встановлення зв'язків, коментування. Робота над конспектом. Складання плану. Форми текстового оформлення матеріалу. Види підготовки до виступу.

Тема лекційного заняття 2. Доказ у публічному виступі.

Складові частини доведення: теза — положення, правильність якого треба обґрунтувати; — основи доведення (аргументи) — судження, за допомогою яких доводиться теза; форма доведення (демонстрація) — способи логічного зв'язку між тезою й аргументами. Правила і помилки висунення тези, аргументації і демонстрації. Правила висунення тези. Логічні правила оперування аргументами. Помилки у процесі доказів.

Тема лекційного заняття 3. Закони логічного мислення.

Окремі положення діалектичної логіки та її вимоги до оратора. Формально-логічні закони мислення. Закон тотожності. Закон несуперечності. Закон виключеного третього. Закон достатньої підстави. Спростуванням - логічна операція установлення хибності або необґрунтованості положення, яке висунуте як теза.

Змістовий модуль 4. Культура та техніка мовлення

Тема лекційного заняття 1. Культура мови.

Поняття та загальні ознаки мовної культури. Мовна норма. Засоби оволодіння точністю висловлювання. Простота мови. Чистота мови. Правильність мови. Образність мови: поняття, зміст, роль, засоби створення образності.

Тема лекційного заняття 2. Техніка мовлення.

Поняття й категорії техніки мовлення. Аспекти техніки мовлення: дикція, дихання, голос. Вимоги до голосу оратора. Інтонація. Інтонаційно-виразні засоби мовлення. Міміка і жести. Логіко-інтонаційний аналіз мови. Мовні ноти.

Тема лекційного заняття 3. Принципи і засоби полеміки.

Полеміка як форма ораторського мистецтва. Принципи полеміки. Прийоми у процесі полеміки.

Тема лекційного заняття 4. Характеристика запитань і відповідей у полеміці.

Логічна структура і види запитань та відповідей. Специфіка застосування запитань та відповідей в спорі. Закриті запитання. Відкриті запитання. Запитання складні і прості. Послідовність використання питань. Види полемічних «хитрощів» у полеміці. Шляхи їх нейтралізації.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Сутність та етапи розвитку красномовства												
Тема 1. Поняття та завдання курсу.	5	2	2			1	4	2	2			
Тема 2. Розвиток красномовства за часів Давньої Греції.	7	2	4			1	12	2	2			8
Тема 3. Розвиток красномовства в Стародавньому Римі.	5	2	2			1	10					10
Разом за змістовим модулем 1	17	6	8			3	26	4	4			18
Змістовий модуль 2. Взаємодія оратора та аудиторії												
Тема 1. Сутність та проблеми взаємодії оратора та аудиторії.	5	2	2			1	12	2	2			8
Тема 2. Об'єктивні перешкоди контакту оратора й аудиторії.	4	2	2				10					10
Тема 3. Стратегія і тактика оратора.	5	2	2			1	10					10
Разом за змістовим модулем 2	14	6	6			2	32	2	2			28
Змістовий модуль 3. Підготовка до виступу												
Тема 1. Етапи та види підготовки до виступу.	7	2	4			1	8	2	2			4
Тема 2. Доказ у публічному виступі.	7	2	4			1	8	2	2			4
Тема 3. Закони логічного мислення.	6	2	4				10					10

Разом за змістовим модулем 3	20	6	12			2	26	4	4			18
Змістовий модуль 4.												
Тема 1. Культура мови.	5	2	2			1	8	2	2			4
Тема 2. Техніка мовлення.	7	2	4			1	8	2	2			4
Тема 3. Принципи і засоби полеміки.	5	2	3				10					10
Тема 4. Характеристика запитань і відповідей у полеміці.	7	2	4			1	8	2	2			4
Разом за змістовим модулем 2	24	8	13			3	34	6	6			22
Усього годин	75	26	39			10	118	16	16			86

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
...		

5. Теми практичних занять

	Назва теми	Кількість годин
1	Поняття та завдання курсу.	2
2	Розвиток красномовства за часів Давньої Греції.	4
3	Розвиток красномовства в Стародавньому Римі.	2
4	Сутність та проблеми взаємодії оратора та аудиторії.	2
5	Об'єктивні перешкоди контакту оратора й аудиторії.	2
6	Стратегія і тактика оратора.	2

7	Етапи та види підготовки до виступу.	4
8	Доказ у публічному виступі.	4
9	Закони логічного мислення	4
10	Культура мови	2
11	Техніка мовлення	4
12	Принципи і засоби полеміки	3
13	Характеристика запитань і відповідей у полеміці	4
	Разом	39

6. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
...		

7. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами.

Екзаменаційні запитання
1. Функції, предмет, закони ораторського мистецтва
2. Полеміка як форма ораторського мистецтва.
Тестові завдання

1	Яке з визначень найповніше відображає зміст поняття «красномовство»?
	1) технологія створення будь-якого тексту, оформленого в зрозумілому та переконливому висловлюванні, котре виражає важливі для автора та його адресата думки, почуття, переживання.
	2) здатність, уміння говорити красиво, переконливо; ораторський талант; вправне мовлення, побудоване на ораторських прийомах
	3) ефективність, зовнішня краса мовлення
	4) застаріла назва молодшого класу духовної семінарії

2	В класичному варіанті навчання красномовству складалось з ...	
	1) вивчення прийомів і засобів впливу на аудиторію	
	2) вивчення теорії, визначних зразків красномовства минулого і сьогодення, вправляння в самостійних публічно-мовленнєвих виступах	
	3) вивчення теорії ораторського мистецтва, виголошенні промов	
	4) не передбачало певної системи	

3	Виведення з обґрунтованого положення логічних наслідків і їх подальша дослідна перевірка називається ...	
	1) непряме підтвердження	2) пряме підтвердження
	3) емпіричне спростування	4) фальсифікація

4	Розташуйте наведені етапи розвитку красномовства в хронологічному порядку	
	1) красномовство середньовіччя	2) античне красномовство
	3) красномовство нового часу	4) красномовство XIX століття
	5) сучасне красномовство	

5	Які події, на Вашу думку, сприяли зародженню риторики як науки?	
	1) розпад міфологічного світосприймання	
	2) розповсюдження демократичних ідей	
	3) війни	
	4) поява в суспільстві прошарку заможних людей	

6	Першими вчителями красномовства були ...	
	1) Лісій і Корак	2) Сократ і Демосфен
	3) Протагор і Еватл	4) Платон і Цицерон

7	Сократ, Демосфен, Платон є представниками ...	
	1) красномовства середньовіччя	2) красномовства XIX століття
	3) античного красномовства	4) красномовства нового часу

8	Основна форма красномовства середньовіччя - це ...	
	1) проповідь	2) революційна промова
	3) парламентські дебати	4) агітація

9	Красномовство Нового часу пов'язане з розвитком ...	
	1) феодальних відносин	2) рабовласницьких відносин
	3) буржуазних відносин	4) демократичних відносин

10	В промовах ораторів XIX століття А.Бєбєля, В.Лєніна відображались інтереси...	
	1) буржуазії	2) духовенства
	3) пролетаріату	4) селянства

8. Методи навчання

Лекція, розповідь, бесіда, пояснення, вправа, самостійна робота, практична робота, самостійна робота з книгою, демонстрація, ілюстрація, диспут, мозкова атака, проблемний виклад, пізнавальний спір.

Навчання здійснюється з використанням комунікативно зорієнтованої методики та інтегративного підходу, в рамках якого розвиваються всі види комунікативної компетенції студентів.

9. Форми контролю

Індивідуальна і фронтальна перевірка знань, підсумковий контроль (іспит).

10. Розподіл балів, які отримують студенти. Оцінювання студента відбувається згідно положення «Про екзамени та заліки у НУБіП України» від 20.02.2015 р. протокол №6 з табл.1.

Оцінка національна	Оцінка ECTS	Визначення оцінки ECTS	Рейтинг студента, бали
Відмінно	A	В І Д М І Н Н О – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90 – 100

Добре	В	ДУЖЕ ДОБРЕ – вище середнього рівня з кількома помилками	82-89
	С	ДОБРЕ – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	74-81
Задовільно	Д	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків	64-73
	Е	ДОСТАТНЬО – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-63
Незадовільно	FX	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно працювати перед тим, як отримати залік (позитивну оцінку)	35-59
	F	НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота	01-34

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{ат}}$.

11. Методичне забезпечення

1. НМК з дисципліни.
2. Навчально-методичний комплекс дисципліни
3. Методичні вказівки з дисципліни «Основи красномовства» для підготовки фахівців напрямку 0101 «Педагогічна освіта» зі спеціальності 6.010106 «Соціальна педагогіка» (ОКР «Бакалавр»). – К.: ДАКККиМ, 2009. – 28 с.
4. Тестові завдання з дисципліни «Основи красномовства» для підготовки фахівців напрямку 0101 «Педагогічна освіта» зі спеціальності 8.000005 «Соціальна педагогіка» (ОКР «Бакалавр»). – К.: ДАКККиМ, 2009. – 13 с.

12. Рекомендована література

1. Абрашнев М. М. Социальная психология в лекционном процессе. — М., 1984.
2. Ажам М. Искусство говорить публично. — СПб., 1910.
3. Алексеев А. П. Аргументация. Познание. Общение. — М., 1991.
4. Античные риторика. — М., 1978.
5. Аристотель. Поэтика /Пер. Б. Тена. — К., 1967.
6. Бабич Н. Д. Основы культуры мовлення. — Львів, 1990.
7. Бахтин М. М. Проблема речевых жанров // Эстетика словесного творчества. — М., 1986.
8. Безменова Н. А. Неориторика: проблемы и перспективы // Семантика. Коммуникация. Стил. — М., 1983.
9. Бельчиков Ю. А. Говори ясно и просто. — М., 1980.
10. Бондаренко П, С. Судова промова. — Львів, 1972.
11. Боровой М. Н. Путь слова. — М., 1963.
12. Васильев А. Н. Основы культуры речи. — М., 1990.
13. Введенская Л. А., Павлова Л. Г, Культура и искусство речи. — М., 1984.
14. Вишенский И. Твори. — К, 1959.
15. Виготский Л. С. Мышление и речь. Проблемы сознания // Собр. соч.— М., 1982.— Т. 2.
16. Гиндин С. И. Риторика и проблемы структуры текста // Общая риторика. — М., 1986.
17. Гофман Виктор. Слово оратора. — Л., 1930.
18. Грушевський Михайло. Хто такі українці і чого вони хочуть. — К., 1991.
19. Гурвич С. С., Погорілко В. Ф., Герман М. А. Основы риторики. — К., 1988.
20. Демосфен. Речи. — М., 1954.
21. Добробич А. Общение: наука и искусство. — М, 1978.
22. Дридзе Т. М. Язык и социальная психология. — М., 1980.
23. Дюбуа Ж., Эделин Ф., Клинкаберг Ж-М и др. Общая риторика. — М., 1986.
24. Жинкин Н. И. Механизмы речи. — М., 1958.
25. Золотослов. Поетичний космос Давньої Русі — К., 1988.
26. Зязюн И.А. и др. Основы педагогического мастерства. — К., 1987.
27. Иванова С. Ф. Специфика публичной речи. — М., 1978.
28. Іваньо І. В. Теофан Прокопович // Філософська думка. — 1970. — № 6.
29. Карнеги Д. Как завоевать друзей и оказывать влияние на людей. — М., 1989.
30. Капська А. И. Педагогіка живого слова.— К., 1997.
31. Кононович-Горбацький П. Оратор Могиланський // Філософська думка. — 1972. — № 3.

32. Кошачевський С. С. Техніка мови. — К., 1963.
33. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность. — М., 1977.
34. Леонтьев А. А. Психологический портрет лектора. — М., 1979.
35. Ломоносов М. В. Краткое руководство к красноречию // Полн. собр, соч. — М.; Л., 1952. — Т. 7.
36. Максимов В. И. Точность и выразительность слова. — Л., 1968.
37. Маршак С. Н. Воспитание словом. — М., 1961.
38. Мерзляков А. Ф. Краткая риторика, — М., 1828.
39. Миртов А. В. Умение говорить публично. — М., 1927.
40. Михневич А. Е., Дудель С. П., Чихачев В. П. Ораторское искусство как вид общественной деятельности. — М., 1981.
41. Наливайко Д. С. Україна і європейське відродження // Вітчизна. — 1972. — №5.
42. Ножин Е. А. Мастерство устного выступления. — М., 1989.
43. Никольская С. Техника речи. — М., 1976.
44. Огієнко Іван. Українська культура. — К., 1918.
45. Пороховщиков П. С. Искусство речи на суде. — М., 1988.
46. Родос В. Б. Спор и полемика — М., 1989.
47. Риторика и перспективы ее изучения в школе и вузе: Тезисы докладов. — Ростов н/Д, 1990.
48. Сагач Г. М. Живое слово лектора. — К., 1989.
49. Саган Г. М. Риторика. — К., 1993.
50. Сагач Г. М. Словник-мінімум термінів красномовства. — К., 1992.
51. Сопер Поль. Основы искусства речи. — М., 1958.
52. Станиславский К. С. Работа актера над собой в творческом процессе переживания // Собр. соч.: В 8 т. — М., 1954. — Т.2.
53. Стратий Л. М., Литвинов В. Д., Андрущенко В. А. Описание курсов философии и риторики профессоров Киево-Могилянской академии. — К., 1982.
54. Томан Іржі. Мистецтво говорити. — К., 1986.
55. Франко І. Я, Із секретів поетичної творчості // Твори: В 50 т. — К., 1955. — Т. 16.
56. Хижняк З. І. Києво-Могилянська академія. Суспільно-політична і ідеологічна передумови виникнення вищої освіти на Україні. — К., 1991.
57. Цицерон. Три трактата об ораторском искусстве. — М., 1972.
58. Чихачев В.П. О культуре публичной речи. — Л., 1968.
59. Шейко А.Н. Доказательность и убедительность. — М., 1969.

13. Інформаційні ресурси

Депозитарій гуманітарно-педагогічного факультету.